

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman za avstro-ugarske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od štiristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvoli frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnštvo naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Še jedenkrat: celjska gimnazija.

Gospodje v Hohenwartovem klubu premišljajo in premišljajo, kako bi Slovence obdržali v koaliji, ob jednem pa vendar ne preveč razburili Nemcov z zadovolitvijo slovenskih teženj zastran gimnazije v Celju, da koalicija ne pride, v nevarnost. To je hotel doseči Karlon s svojim predlogom, pa se mu ni posrečilo, ker se Slovenci nismo mogli zadovoljiti z njegovim predlogom. Sedaj je pa drugi predlog se porodil v Hohenwartovem odseku popolnoma z jednakim namenom. Od katerih strani prihaja, ne vemo.

Ta predlog je našim čitateljem znan. Prišel je mej svet po ovinkih po „Neue Freie Presse“, kar pa ni nič čudnega, ker ima tudi ta list zveze s konservativci, odkar imamo koalicijo. Najbrž se je objavil najprej v tem listu, ne pa v „Vaterlandu“, ki je klubovo glasilo, zaradi tega, da se bode lažje utajil, ko bi le pokazalo se, da tudi s tem predlogom ni upanja, da bi si koaliranci pomagali iz zadrege. Objavil se je sedaj pred vsem zato, da se bode videlo, kako stališče proti njemu zavzemajo razne stranke, če se ima levica bati kacega napada od nemških nacionalcev, ako glasuje za ta predlog.

Kakšno stališče bodo zavzeli nemški nacionalci, ne vemo. Najbrž ne bodo zadovoljni z njim, ker jim še ni toliko za stvar, kakor pa za agitacijo proti liberalcem, katere bi radi izpodrinili. Seveda krik bi v nemško narodnem taboru še le potem prav nastal, ko bi zjednjena levica se že izrekla za predlog. Levičarji bodo pa zaradi tega najbrž previdni in ne bodo takoj zavzeli nobenega stališča. Njim je le na tem, da si pomagajo iz zadrege bodi si že kakor koli. Vprašanje celjske gimnazije samo na sebi je pač pravim levicarjem jako malo mari, njim je več za ugodno rešitev volilne reforme in povoljno urejenje valute.

Staviti si pa moramo vprašanje, se li slovenski poslanci morejo zadovoljiti s tem predlogom? Mi pravimo, da ne. Mi ne dvomimo, da se bodo našli pri nas taki ljudje, ki ga bodo zagovarjali. Rekli bodo: nekaj le dobimo, pripravljalni razred se bode odpravili, v prvem in drugem razredu pa dobimo paralelke, to je za jedenkrat že nekaj, a pozneje se

bodo pa paralelke dovolile že še v tretjem in četrtjem razredu. Mi seveda mislimo drugače. Že pridobitev cele nižje gimnazije ali pa paralelk na vsej nižji gimnaziji ni v nobeni primeri z uslugo, katero so storili Slovenci Nemcem, ko so pomagali sklopiti koalicijo, a sedaj pa še toliko nočeo dovoliti. Slovenski poslanci so rešili nemško-liberalni stranki obstanek in zatorej imajo pravico in dolžnost zahtevati, da jim Nemci dajo primerno nagrado. Nikakor se ne smemo dati preslepiti, da se nam pozneje morda radovljeno dovolijo še daljše paralelke. Ko bude izvršena volilna reforma, liberalci Hohenwartovega kluba in pa zlasti slovenskih poslancev ne bodo več tako potrebovali kakor sedaj in ne bodo niti toliko pripravljeni dovoliti.

Sicer je neka določba v predlogu, ki je naravnost razčkaljiva za nas in je ne moremo nikakor vzprejeti. Že v prvih dveh razredih naj se bo nemčina posebno gojila, da se dijaki v tretjem in četrtem letu bodo mogli udeleževati pouka z nemškim učnim jezikom. Ta dva razreda bi torej postala nekaka žtěpovalnica za nemški jezik, s tem bi seveda trpel ves drug pouk, zlasti pa pouk v materinščini. Slovenski dijaki bi v tretji razred ne prišli tako dobro podkovani v raznih predmetih kakor nemški.

Taka uredba šol je zlasti sedaj neumestna, ko nemški vzgojeslovci sami naglašajo, da se tudi v gimnaziji ne sme gledati toliko na latinščino in grščino in tuje jezike, kakor na to, da se otroci dobro priuče materinščino. Posebno dr. Frid. Schulz je odločno to stališče zagovarja. Ta mož tako strogo obsoja gojenje tujih jezikov pri mladini, dokler jim materinščina še ni prišla v meso in kri. Pri otroku, ki se mu le preveč utepajo tuji jeziki, se ne razvije domača narodna posebnost, nikdar ne dobi pravega čuta za svoj narod in njegove posebnosti. Gojenje materinščine mora biti in ostati začetek in konec vsakega jezikovnega pouka. Kar velja za Nemce, mora veljati za Slovence, zaradi tega pa Slovenci ne moremo privoliti, da bi gimnazijo naredili samo za utepovalnico blažene nemčine. Za to smo pač, da se na to gleda, da učenci dovršivi gimnazijo tudi znajo dobro nemški, a da bi se pa slovenskim

Že leta 1845. je vstopil v vrsto sotrudnikov „Novic“, l. 1848. pa je osnoval časopis „Vedež“, namenjen v prvi vrsti mladini pa tudi odraslim. „Vedež“ je izhajal tri leta. Bil je izvrstno urejevan in pisan v lepi slovenščini. Največ sestavkov je poteklo iz Navratilovega peresa. Mimo dobreih poučnih in zabavnih spisov je Navratil priobčil v svojem listu tudi životopise odličnih Slovencev in Slovanov, tako životopis Vodnikov, Kopitarjev, Čopov, Valvazorjev itd., priobčeval jezikoslovne drobtinice in pisoval stare slovaške običaje. „Vedež“ je moral prenehati, ker ni imel dovolj naročnikov.

V tem času je Navratil tudi marljivo sodeloval pri Cigaletovi „Sloveniji“ in Janežičevi „Slovenski Běch“ in izdal v nemškem jeziku sodnim uradnikom namenjeno slovničko, naslovljeno „Kurze Sprachlehre mit einer möglichst vollständigen Schreibung der slovenischen Sprache, einem Rechtpraktischen Anhange, enthaltend verschiedene Formulare und ein deutsch-slovenisches und slovenisch-deutsches Wörterbuch der nothwendigsten Kunstausrücke aus der Strat.-P.-O. vorzüglich für Gerichtsbeamte“. Navratil je po svoji preselitvi na Dunaj marljivo nadaljeval svoje jezikoslovne študije in redno sodeloval skoro pri vseh slovenskih listih.

otrokom že v prvih dveh letih v gimnaziji utepalo nemščino z vso silo v glavo, za to pa nismo in biti ne smemo, ako nam je napredek našega naroda kaj na srcu. Zato pa pozivljemo slovenske poslance v Hohenwartovem klubu, apeljuč na njih narodni čut, da naj zavrnejo z vso odločnostjo ta predlog.

Državni zbor.

Na Dunaji, 2. marca.

Mladočeški poslanci so si s svojim odločnim nasprotovanjem reakcijonarnim določbam novega kazenskega zakona pridobili priznanje vseh svobodljubnih krogov, „Neue Fr. Presse“ jim je to priznanje celo izrekla.

V današnji seji so dosegli celo pozitiven uspeh. Na razpravi so bili na svobodno izražanje svojega mnenja nanašajoči se paragrafi. Posl. Pernerstorfer je rekel, da so v teh paragrafih skrite pasti, v katere se bo moral vsak ujeti, ki bo izrazil kako vladu neugodno mnenje. Štiriperesna deteljica: Köller v Berolini, Thun v Pragi, Bacquehem na Dunaji in Crispin v Rimu ne bode prinesla narodom božjega blagoslova. Tem štirim pa pomagajo ljudje, ki se imenujejo liberalci. Najnevarnejši je paragraf 113, v njem se predлага prav tisto, kar določajo nemške predloge zoper prekučuhe. Na Nemškem se predlogam upira vse, kar moderno misli. Ako bi se vzprejela ta določba, bi bilo pri nas tako kakor v Italiji, kjer je vsled Crispievih zakonov nastala perijoda sramote za deželo, kjer se ljudje, o katerih poštenju ni dvojniti, kakor de Felice, pehajo v zapor. Na čelo naše države naj le pride kak Crispin in z novim kazenskim zakonom se bo človeštvo z nogami teptalo in izražala se bodo bestialna nagnjenja.

Vistem zmislu so govorili tudi poslanci Tuček, Kranawetter in Kaizl, dočim sta pravosodni minister grof Schönborn in poročevalec grof Pininski zagovarjala predlog.

Posl. dr. Pacak je predlagal, naj se paragrafi 110—130 vrnejo odseku. Levičarji in Poljaki ter konservativci so spoznali, da je nekatere določbe teh paragrafov vendar premeniti. Začelo se je mej njimi neko posvetovanje in pogajanje in uspeh je bil, da so se paragrafi 113, 115, 119 in

Listek.

Ivan Navratil.

Daleč od svoje domovine, na Dunaju, praznuje jutri slovenski književnik Ivan Navratil svojo sedemdesetletnico.

Rodil se je Ivan Navratil dne 5. marca 1825. leta v Metliki. Ljudsko šolo je dovršil v Metliki in v Novem mestu, kjer je tudi obiskoval gimnazijo. L. 1843. je prišel v Ljubljano v tedanje „filozofijo“, katero je zvršil l. 1845. Najprej se je odločil za duhovski stan in studiral nekaj časa bogoslovje, a ker ni čutil poklica za ta stan v sebi, poiskal si je službo in jo l. 1846. dobil. Služboval je nekaj časa pri dohodnem okrajnem uradu, l. 1847. pa je prišel k dež. sodišču, od koder je l. 1851. bil premeščen kot oficijal k najvišjemu sodišču na Dunaj, kjer služi še sedaj kot predstojnik pomožnih uradov zajedno tolmač za slovenski in hrvatski jezik.

Citanje „Novic“ je v Navratilovem srcu obudilo zanimanje za slovenščino, njegovo narodno zavedenost. V viharni dobi l. 1848. se je z vso navdušenostjo oklenil narodne ideje in deloval od tedaj zanjo z besedo in s peresom, kot tajnik „Slovenskega društva“ in kot pisatelj.

Pomagal je Antonu Janežiču pri spisovanju slovarja in slovnice, podpiral Miklošiča pri sestavi staroslovenskega slovarja, popravljal slovenske šolske knjige in sodeloval pri Cigaletovi slovenski juridično-politični terminologiji.

Podpiral je nadalje Bleiweisa pri sestavljanju slovenskih beril za prve štiri gimnazijalne razrede in sam sestavlil berila za višje gimnazijalne razrede, katerim je Miklošič posodil svoje ime.

V letih 1852. do 1853. je Navratil v „Novicah“ opisoval „Življenje slavnih Slovanov“ in priobčil več jezikoslovnih črtic, l. 1856. pa je obdeloval na Dunaji znamenito jezikoslovno delo „Beitrag zum Studium des slavischen Zeitwortes aller Dialekte, insbesondere über den Gebrauch und die Bedeutung der Zeitformen in Vergleichung mit den klassischen und modernen Sprachen“. To delo je kot izborna jezikoslovna študija obče priznano, kajti v njem je Navratil razbistril svojstvo in rabo dovršnih in nedovršnih glagolov.

Vzlic obsežnim svojim jezikoslovnim študijam pa je Navratil ostal marljiv sodelavec „Novic“, „Glasnika“ in „Učiteljskega Tovariša“, pisal za „Vodnikov spomenik“ in za „Večernice“ ter „Koledar“ Mohorjeve družbe in l. 1871. hotel tudi sestaviti

120 vrnili odseku, da jih premeni. Za vrnitev teh paragrafov so glasovali v s i navzočni poslanci.

Prihodnja seja bo v p o n e d e l j e k in sicer pride na razpravo d a v č n a r e f o r m a .

V Ljubljani, 4. marca.

Celjsko vprašanje. Sedaj se vrše pogajanja zaradi celjske zadeve. Vspeh teh pogajanj bode karor se je batiti, da se nam Slovencem kolikor je mogoče malo dovoli. Gledali bodo pred vsem, da se stvari na celjski gimnaziji tako urede, da bodo po možnosti ugajale Nemcem. Nekoliko bodo pa liberalci že privolili, da le koalicija ne pade. Dobro poučeni krogi trdijo, da s celjskim vprašanjem stoji in pade grof Hohenwart. Slovenski poslanci v Hohenwartovem klubu imajo torej precej ugodno stališče, ako je bodo le hoteli in upali se je do dobrega izkoristiti. To store tem ložje, ker Slovenci se nimamo prav ničesar batiti, ako pade Windischgrätz. Slovenski poslanec Robič je bil baje te dni poklican k učnemu ministerstvu, ki ga je na vso moč pregovarjal, da naj se Slovenci zadovoljijo s paralelkami v prvih dveh razredih. Poslanec mu je baje odgovoril, da se Slovenci ne morejo drugače zadovoljiti, da se osnuje popolna dvojezična nižja gimnazija ali pa paralelke na vseh štirih razredih nižje gimnazije. Ne ve se pa, če bodo tudi drugi poslanci pokazali toliko odločnosti.

Kriza. Zadnje dni se je mnogo pisalo in govorilo o tem, da odstopi ta ali oni minister, ali pa vse ministerstvo. Posebno se je večkrat trdilo, da odstopi Madeyski, grof Schönborn, ali pa grof Wurmbrand. Proti Madeyskemu deluje močna stranka v poljskem klubu, poleg tega mu pa jemlje zaupanje to, da tako hitro proteže svoje sorodnike. Nekateri hočejo vedeti, da le še tako dolgo ostane minister, da bode zastopal svoj proračun v ministerstvu. Po neki drugi govorici pa grof Schönborn in knez Windischgrätz mislita odstopiti, ako odstopi Madeyski. Schönborn je baje se ministrovana naveličal zaradi težav na Češkem. Grofu Wurmbrandu se pa majte stališče zaradi celjske gimnazije. Sicer pa še ni nič gotovega. Radovedni smo pa, kako se še stvari razvijejo, kajti napovedujejo se presenetljive stvari.

Proti krščanskim socialistom. Konservativci in liberalci so v raznih državah močno nasproti krščanskim socialistom. Vidi se, da zlasti konservativci niso pomislili, kaj da delajo, ko so vzbudili krščanski socijalizem. Nadejali so se, da dobe v delavcih dobro oporo za klerikalizem, a sedaj pa čutijo, da so se varali. Krščanski socialisti se vidno približujejo socialističnim demokratom, samo da svoje nauke podpirajo z izreki sv. pisma. Ne le kardinal grof Schönborn, temveč tudi jeden francoski in jeden belgijski škof sta potovala v Rim, da papeža opozorita, da krščansko socijalno gibanje zabaja na jim nepovoljna pota.

Zopet Khuen-Héderváry. Neki višji krogi vsekakso skušajo Khuen-Héderváryja spraviti na prestol ogerskega ministerskega predsednika. Dvakrat je to izpodletelo, a te dni je zopet jela se razširjati novica, da se v kratkem na Ogerskem marsikaj premeni in pri teh premembah pride zopet

Wolfsovega slovarja slovensko-nemški del, a stvar se je razbila, predno se je Navratil dela lotil.

Tudi "Matici Slovenski" je Navratil marljiv podpornik. V njenih "Letopisih" je priobčil marsikatero zanimivo razpravico, zadnja leta pojasnjuje obširno narodne običaje in vraže. Nabral je jako mnogo gradiva, katero je bilo največ doslej znano. Poleg njegove razprave o glagolu so ti spisi najvažnejši mej njegovimi deli ter imajo stalno in toliko večjo vrednost, ker so pisani kritično. V "Kopitarjevi spomenici" je Navratil priobčil dragocen donešek k življenjepisu tega velikega Slovenca, v "Spomenici o šeststoletnici začetka habsburške vlade na Slovenskem" pa razpravo o znanem čebelarji Janši. L. 1881. je izšlo tudi Miklošičeve berilo za osmi gimnazijski razred, katero je uredil Navratil.

Tudi v "Kresu", "Ljubljanskem Zvonu" in "Dom in Svetu" je Navratil priobčil nekaj manjših spisov.

Navratil se lahko z zadoščenjem ozira na svoje slovstveno delovanje. Storil je mnogo in si pridobil tako odlično mesto v zgodovini slovenskega slovstva. Slovenski narod mu je za njega požrtvovalno in uspešno delovanje hvaležen in mu kliče o njegovi sedemdesetletnici presrčno: Na mnoga leta!

hrvatski ban v poštev. V kratkem baje pride do novih volitev, katerih pa ne bode več vodil Banffy, temveč Khuen-Héderváry. Vračajoč se z Dunaja od pogreba nadvojvode Albrehta je hrvatski ban šel v Budimpešto, da se je posvetoval z nekaterimi ogrskimi političnimi krogi.

Cesar Fran Josip ni imenovan pruskim generalnim feldmaršalom, kakor se je napak poročalo. Nemški cesar mu je le kot pruskemu polkovniku à la suite poslal insignije dotednega čina, katerega ima cesar v svoji vojni. Cesar je pa v domači vojni feldmaršal, zato mu je poslal nemški cesar maršalske insignije. Jednako je nemški cesar odlikoval ruskega carja in princa Waleškega.

Crispi. Govori se, da Crispi kmalu odstopi. Te dni so mislili zapreti poslanca Comandinija zaradi nekih sleparij. Comandini jo pa pobegnil. Mogoče je, da mu je celo vladka k begu pomagala, ker je ministerski predsednik v sleparje zamotan. Crispi je baje tako kompromitiran, da bode najbrž moral odstopiti, ako se bode stvar dalje razpravljal.

Deželnega poslanca Ivana Hribarja drugi govor

povodom proračunske razprave v deželnem zboru kranjskem dné 16. februarja 1895.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Prav všeč mi je, da so trije gospodje, ki imajo od mojega čisto nasprotua mnenja, posegli v debato, da morem sedaj odgovarjati vsem trem. Zdi se mi, da nobeden izmed njih ni prav izbistril vprašanja in da je s tem dokazano, da so moji nazori s stališča zastopnika slovenskega naroda jedino pravi.

Poslednjemu gospodu predgovorniku moram na njegove zadnje besede dati zagotovilo, da jaz s svoje strani — in mislim, da se mi v tem pridruži vsa večina te visoke zbornice — rad priznam cenjeno sodelovanje manjšine pri reševanju vseh narodno-gospodarskih vprašanj, katera so prišla pred visoko zbornico. Ko sem govoril o tem, koliko je visoki deželnji zastop v poslednji šestletni zakonodavnih dobi storil, nisem nikogar izmej nas izvzel; torej ne vem, kaj je pripravilo častitega gospoda tovariša dra. Schaffera do tega, da je reklamoval za manjšino zasluge, katerih je nikdo ne odreka. Nimam vzroka, da bi lojalno ne priznaval, da je častita manjšina te visoke zbornice vedno skupno z nami delovala, kadar je šlo za gospodarski napredki naše dežele.

Častiti gospod poslanec dr. Schaffer je tudi nekako ovrgel mnenje častitega gospoda deželnega predsednika, kateri je v začetku svojega govora rekel, da politična debata ne spada v razpravo o proračunu deželnega zaklada. Sicer sva se s častitim gospodom deželnim predsednikom že — ako takoj smem reči — nekako prijateljsko pomenila, da sem letos zato krajše govoril, ker so letošnji troški za žandarmerijo za 50 gld. nižji, kakor so bili lani (Veselost v središči); vendar pa si dovoljujem, da gospod deželnji predsednik ne bode ostali pri svojem napačnem mnenju, da politična debata ne spada k proračunu deželnega zaklada, v spomin poklicati mu besede gospoda dra. Schaffera, kateri je, odgovarjajoč na moj govor, dejal, da je bil "wie selbstverständlich, der grösste Theil der Rede politischen Auseinandersetzungen gewidmet". S temi besedami je gospod poslanec dr. Schaffer gospoda deželnega predsednika, ki je trdil, da politika ne spada k proračunu deželnega zaklada, akoravno sta si prijatelja, vendar-le desavouiral.

Jedino vprašanje, o katerem je govoril častiti gospod predgovornik, je bilo vprašanje glede samoslovenskih napisov na uličnih tablah ljubljanskih. Tu bi bil on moral spoznati, da sem se jaz v svojem govoru navlašč čisto izogibal imenovati njegovo ime, dasiravno mi je izza kulis znano, da je bil on intelektuelni provzročitelj tistega ukaza. (Dr. Schaffer ugovarja.) Častiti gospod tovariš dr. Schaffer sicer ugovarja, ali po svojih informacijah imam pravico dvomiti o utemeljenosti njegovega ugovora. Ako je on pa tudi provzročitelj omenjenega ukaza, s tem ni storil drugač, ko svojo dolžnost, kajti on zastopa mnenje manjšine prebivalstva te dežele in ako je on tako postopal kot poslanec veleposestva, katere je v narodnostnih vprašanjih vedno v oprek s slovenskim narodom, mislim, da se njemu ne more ničesa očitati. Ker je pa govoril o tej stvari, moram mu vendar nekoliko odgovoriti. On pravi, da je $\frac{1}{4}$ ljubljanskega prebivalstva čisto nemška; da ima $\frac{1}{3}$ prebivalstva nemški občevalni jezik; polovica prebivalstva pa da zna nemški in slovenski jezik. Na to mu moram pač iz ukaza deželnega odbora, kateri je on sam koncipoval, navesti, da ima samo jedna šestinka ljubljanskega prebivalstva nemški občevalni jezik; pet šestink pa občevalni jezik slovenski. Sedaj pa morate pomisliti, gospoda moja, da je mej tisto šestinko ljubljanskega prebivalstva, ki ima zapisan nemški občevalni jezik, mnogo takih, ki prav nič nemški ne znajo. (Poslanec dr. Schaffer: "Im Gegentheile!") Ne nasprotno, temveč prav resnično je, da so nekatere nemške rodbine v Ljubljani,

kakor sem se na magistratu iz aktov sam prepričal — zapisale svoje dekle in hlapce, ki ne umijo niti jedne nemške besede, za Nemce. To je tisto "zanesljivo" štetje, na katero se gospod poslanec dr. Schaffer tudi danes sklicuje.

Častiti gospod tovariš dr. Schaffer pravi, da se mestni zbor ljubljanski, ko je sklenil, da se imajo napraviti samoslovenski ulični napisi, ni oziral na nevoljo nemških krogov. Reči moram, da jaz tiste nevolje nikjer opazil nisem. Nemci v Ljubljani bi bili najboljši sosedji, s katerimi bi se dalo prav dobro izhajati, ko bi ne bili nekateri mej njimi, ki jih hujskajo in šcujejo. Najboljši dokaz, da je tista silna nevolja povsem izmišljena, je to, da je rekurz proti samoslovenskim uličnim napisom podpisalo — ako se ne motim — samo 12 Nemcov. To se bili pa ravno vsi tisti, ki so delali javno mnenje, češ, da je mestni zastop s svojim sklepom vzbudil občeno nevoljo mej tukajšnjimi Nemci (Posl. dr. Schaffer: "Man hat nicht mehrere aufgefordert!"). Ker se je častiti gospod poslanec dr. Schaffer skliceval na prejšnji mestni zbor, moram ga vendar nekaj opomniti, da uvažuje ono pravičnost, katero je delil nemški regime slovenskemu življu ljubljanskemu. Ko se mu je moral umakniti regime slovenskega mestnega zobra, katerega je omenjal gospod deželnih glavar Detela, takoj se je začelo pri mestnem magistratu nemški uradovati in veste, kako se je izrazil tedanji župan? Če to se je to po listih in ni bilo nikdar preklicano. — Dejal je, da bi bilo treba vse Slovence postreljati s kanoni. (Poslanec dr. Schaffer: "Sehr unbewiesen!")

Vpeljalo se je nemško uradovanje in ali tisti, ki so dali napraviti nemške ulične table, niso bili zastopniki iz Vaših vrst? (Poslanec dr. Schaffer: "Zweisprachige!") Da, dvojezične napise, ali kakor v posmeh ogromni večini slovenskega stanovništva postavili ste slovenske napise na drugo mesto. (Poslanec dr. Schaffer: "Das ist untergeordnet!") Ako bi bili Vi, kar se je jedino spodobilo, slovenskemu jeziku pridelili prvo mesto (Poslanec dr. Schaffer: "Dagegen haben wir nichts!"), potem bi nikdar nobenemu izmej nas ne bilo prišlo na um, odpraviti dvojezične napise; ali tako sramotnega ponizevanja slovenskega jezika, katero je moral vsak tujec na prvi hip opaziti, pa mestni zastop naši ni mogel in smel dalje trpeti. (Poslanec dr. Schaffer: "Also umkehren!") Kako se bodo pa napisi potem brali, če bo pisava narobe? (Veselost)

Gospod poslanec dr. Schaffer pravi, da imam jaz v tem oziru prav malo somišljenikov; pa jaz ga zagotavljam, da se jako moti. Ko bi se sklical kak meeting, pa bi gospod dr. Schaffer videl, ali imam v tem oziru več somišljenikov jaz ali pa gospod deželnih glavar Oton Detela in dr. Papež. (Poslanec dr. Schaffer: "Ich möchte auch ein Plebiscit!")

Gospod poslanec dr. Schaffer je navedel, da se je več hišnih ljubljanskih posestnikov izreklo proti samoslovenskim napisom. To je resnično. Zlasti več takih, ki so se na prvotno povpraševanje najprej izrekli, da nimajo ničesa proti samoslovenskim napisom. Kaj jih je tedaj pripravilo do tega, da so preklicali prvotno svojo izjavbo? Častiti gospod tovariš dr. Schaffer se bode spominjal, da je gospod deželnih glavar omenil, da je bil postulat konservativne stranke, da morajo ostati dvojezični ulični napisi in da je deželnih odborov zaradi tega izdal svoj ukaz. Sklicujem se na te besede in zagotavljam častitega gospoda predgovornika, da je ravno agitacija konservativne stranke prouzročila, da so nekateri hišni posestniki preklicali prvotno svojo izjavbo in hoteli najedenkrat imeti dvojezične napise. Jaz sem že pojprej dejal, da sem popolnoma prepričan, da njih postopanje ni izviralo iz srčnega prepričanja. Ali kaj pa jim je potem dalo povod, da so podali nemški manjšini svoje pomočne roke? Nič drugačega kot to, da je mestni zastop sklenil, da se v priznanje zaslug nekdanjega škofa Pogačarja imenuje trg za škofijo Pogačarjev trg. To je bil pravi uzrok, zakaj so se nekateri hišni posestniki ustavili sklepui mestnega zobra po navodilu konservativne stranke. (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Zaloge. 2. marca. (Le za nemščino!) Pred kratkim dobila so županstva po Kranjskem poziv od trgovinske in obrtnike zbornice kranjske, da naj sestavijo nekak seznam delavcev v obrtnih podjetjih v občini. Priložen je bil tudi izkaz, kateri pa je bil popolnoma nemški. Za Boga, vprašamo vendar, kaj tudi tu se moramo klanjati nemškemu maliku? Vedno se govoriti in piše, da ne delajmo tlake tujcem. A tu pa se bije tej lepi frazi s polenom v obraz! Ne čudil bi se, ko bi na čelu omenjene zbornice stal k Schwiegel ali pa Schaffer. Tu se zopet vidi, kakšen veter veje zadnje čase pri nas na Kranjskem. Ni še dolgo, kar so se v naši občini moralni umakniti še skoraj novi samoslovenski vaški napisi dvojezičnim. Takrat dolžili smo prejšnjega župana a potem pa se je zvedelo, da se je to zgodilo na poziv od zgoraj. In tako gremo počasi zopet nazaj v prejšnje čase. Vse je tako urejeno, da se niti čutili ne bodo in zajedno zagospodarili nam bodo zopet možje iz Dežmanove dobe. Znamenja se že prikazujejo. — „K.“

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 4. marca.

— (Osobne vesti.) Cesar je imenoval našega rojaka, rednega profesorja na tehniki v Brnu dr. Frana Hočvarja rednim profesorjem matematike na tehniki v Gradci. — Deželni odbor koroški je podelil novo ustanovljeno mesto deželnega živinozdravnika v Blatogradu v celovškem okraju diplomiranemu živinozdravniku Martinu Sparowitzu.

— (Repertoar slovenskega gledališča.) Jutri v torek se bodo predstavljala za pustni čas namenjena burka „Hudobni duh Lumpaci-Vagabund“, ki ni mogla prej priti na vrsto, ker ni bilo dobiti godbe. Pri tej predstavi bode svirala še civilna godba na lok. Po tolikih resnih dramah bodo stara Nestroyjeva burka prijetna sprememb. V pevskem delu sodelujeti tudi gospa Aničeva in gospodična Tomanicka. V petek dne 8. t. m. pa bodo po daljšem neprostovoljnem presledku prva opera predstava, pri kateri bodo sodelovala zopet vojaška godba.

— (Slovensko gledališče.) V soboto in včeraj je gospodična Šumovska nastopila kot Sanda v „Valenski svatbi“ in dosegla najpopolnejši uspeh. Pogodila je izvrstno demonični značaj te eksotične junakinje in ga dosledno izvedla ter fino nuancirala. S to vlogo je gospodična potrdila našo prvo sodbo: da je velika umetnica, ki zna stvarjati iz sebe, ki ima bogat register akcentov ter zamore izražati vsa čutila, ki navdajajo človeška srca. Kako ekscentrična je bila v prvem dejanju, kako lepo je izražala vsa srce jej pretresajoča čutila: ljubezen, obup, grozo v drugem, kako hinavsko prijateljstvo in divje veselje, da je obudila v Piji sum v resničnost Jonelove ljubezni — to se ne da opisati, to je treba videti. Kdor pa je videl jedenkrat gosp. Šumovska, ta je več ne pozabi. Občinstvo je odlični umetnici z viharnim ploskanjem izražalo svoje zadovoljenje in priznanje, poklicalo jo je neštevilokrat na oder in jej pribjalo srčne ovacije. V petek, ko je gospodična Šumovska nastopila kot Margerita Gautier, so jej ljubljanski Hrvati poklonili krasen šopek, v soboto pa dobila dva velika krasna venca in šopek, sinoči pa venec in šopek. Gospodična Šumovska ostane našemu občinstvu v najprijetnejšem spominu in splošna je želja, naj bi kmalu imeli zopet priliko, pozdraviti dično umetnico na našem odu. — K lepemu uspehu „Valenske svatbe“ sta sosebno mnogo pripomogla g. Inemann, ki je bil tako dober Čuku, in gospodična Slavčeva, poleg njiju pa gospa Danilova in gospodje Danilo, Verovšek, Perdan, Lovšin. — Uspešni nastop gosp. Šumovske se je brzjavno sporočil tudi g. intendantu dru. pl. Miletču, na kar je ta odgovoril prvikrat: „Srdačna hvala na ljubaznoj čestitki. Radujem se uspjehu gospodnjice Šumovske i lijepoj zajednici slovensko-hrvatske umjetnosti“. — Drugič pa: „Srdačna hvala. Bratska sloga budi nam vjestnicom sretne budučnosti. Živili Slovenci!“

— (Gospica Hermina Šumovska) se je sinoč odpeljala v Zagreb. V soboto opoludne je njej na čast povabil predsednik „Dram. društva“ gosp. dr. Tavčar v svoj gostoljubni dom malo družbo, zvečer po predstavi pa jej je intendance slov. gledališča priredila v čitalniških prostorih časten večer, katerega se je udeležilo večje število dam in gospodov. Tudi v teh krogih je umetnica obudila najlepše simpatije.

— (S sabljo ranil) je sinoč ob 7. uri na Marijinem trgu korporal Fajdiga tukajšnjega artil. polka št. 7 jednega prostaka 17. pešpolka baje zato, ker mu ni salutiral. Imenovani prostak je ranjen v gorende desno stegno in so ga odvedli v vojaško bolnico.

— (Na dolenjskih železnicah) se je promet — osobni in tovorni — vsled snežnih zametov popolnoma ustavil.

— (Stroški za kidanje in izvažanje snega.) Mestna občina ljubljanska izplačala je za kidanje in izvažanje snega za čas od 24 februarja do vstega 2. marca letos, znesek 1019 gld. 43 kr.

— (Vožnja z zaprekami ali jednajst polnih ur z brzovlakom iz Trsta v Ljubljano.) Tako — nam piše prijatelj našega lista — bi se moral glasiti naslov mojemu včerajšnjemu potovanju iz Trsta k gledališki predstavi „Valenske svatbe“, ker sem hotel na vsak način tudi jaz slišati in občudovati slovečo hrvatsko umetnico gdč. Šumovska. Ali draga sem plačal to radovednost, a

še draže bi me utegnilo stati, morebiti celo življenje pod raztreskanim železniškim vozom in grobljo udruga plazú. Čujte torej celo vrsto novic, katerim sem bil sam živa priča. Točno ob 7 uri 50 min. zjutraj smo se odpeljali z nagličem iz Trsta. Do Nabrežine smo še srečno dospeli, le snežiti je začelo tako gosto, kakor morebiti že dolgo ne. A na Nabrežini smo doznali, da smo ušli strahoviti nešreči. Pri barkovljanskem predoru se je namreč udrl malo trenotkov za našim vlakom velik plaz kamenja in zemlje na železniški tir; ako bi bil zalotil naš vlak, dogodila bi se bila katastrofa, kakoršne še nismo doživelni na tej progi. Pomislite, kakošna so bila čustva vseh potnikov, ko so si predočevali nevarnost, v kakoršni smo bili. — Proti Divači je bilo čedalje več snega. Že v Sežani smo morali dolgo stati na postaji. Vendar smo srečno dospeli do Divače. Tam nam naznajo novico, da moramo čakati najmanj jedno uro na dunajski brzovlak, ki prihaja iz Št. Petra, kajti za največjo silo je bilo mogoče voziti le po jednem tiru, drugi je bil pa silno zameten. Iz jedne ure sta nastali dve prav nestrpnega pričakovanja. Konečno je prišel toliko zaželeni naglič, ves zameten in zadelan s snegom. Na to smo se polagoma odpravili proti Št. Petru, ali štirikrat smo obtičali v snegu; vlak je šel nekoliko nazaj, da se je zagnal po prostejem tiru in predrl nekatere zamete. Ob 12 $\frac{1}{2}$ uri smo srečno dospeli v Št. Peter, namesto da bi jedno uro po prej prišli že v Ljubljano. Tamkaj smo doznali, da moramo zopet čakati, a da se ne vé, koliko časa, ker je zjutranji dunajski poštni vlak obtičal nekje pri Rakeku, a do 200 delavcev ga rešuje iz neprostovoljne sibirske ječe. Drli smo v restavracijo, kjer je počel pravi dirindaj natakarjev in gospodarja, ki niso bili pripravljeni na toliko število gostov. Le s težavo je ustregel lačnim potnikom. Okoli 2 $\frac{1}{2}$ uri popoludne je prišel dunajski poštni vlak, ki je tičal v snegu baje celih 6 ur. Potniki vsi silno lačni in žejni — kar je zopet delalo restavraterju nemalo preglavico. Ali mi nismo mogli še dalje, ker je burja zameta tir; ali reklo se nam je, da do 300 delavcev napenja vse moči, da nam naredi pot. Mejdtem je prišel za nami iz Trsta tudi poštni vlak, da so stali že trije vlaki na kolodvoru. Kmalu na to pride vlak z Reke. Ali kakošen: lokomotiva, nadvni voz za blago in jeden voz III. razreda, oba polna potnikov, to je bilo vse, drugi vozovi so pa obtičali na sredi pota. Na kolodvoru se je vse gnetlo; vsi vprek smo popraševali, ali se že odpeljemo in pripovedovali si prestane križe in težave; to je bilo javkanja in stokanja, kakoršnega v Št. Petru še ni bilo. Potnikom na Reko je bil popolnoma prekrižan račun; morali so se odpeljati bodisi v Trst nazaj ali pa v Ljubljano. Napisled smo se odpeljali. Počasi je šlo, večkrat smo kar obtičali na sredi pota. Posebno pa smo morali dolgo čakati na vsaki postaji, dokler niso dobili brzjavnega poročila z naslednje postaje, da je srečno dospela tječaj naprej poslana lokomotiva s snežnim oralom. Posebno v Logatcu smo čakali dolgo časa. Šele ob 6 $\frac{1}{4}$ uri zvečer smo srečno dospeli v Ljubljano, kamor bi bili morali priti že ob 11 $\frac{1}{4}$ uri predpoludne. — Ali ni bila to kratkočasna vožnja? Ne, vendorle sem še dospel do gledališke predstave, kjer sem ob krasni igri gdč. Šumovske, pa tudi Vaše dražestne domaćinke gdč. Slavčeve pozabil na prestane križe in težave ter sem obema ploskal tako, da me še danes diani srbita. — Ali moja oduševljenost za vrli umetnici se danes ohlaja v sneženi Ljubljani, zlasti ker še nič ne vem, kdaj se bom mogel vrniti domov v Gorico. Sneži še vedno, brzjavna poročila so mi pa prinesla novico, da je danes ustavljen promet tudi na glavni progi. Kdo ve, da ne bom potreboval do Gorice morebiti celo dvakrat 11 ur — vožnje z nagličem? Taka je moja na glavna vožnja k gledališki predstavi 3. marca l. 1895. po rojstvu Gospodovem.

— (Umrla) je v Ribnici, dne 2. t. m., gospa Frančiška Treo, tača drž. in dež. poslanca gosp. Višnikarja in mati g. dr. Dragotina Treota.

— (Zmrznil) je mej potom iz Radne v Studenc v krškem okraju poštni sel Jožef Stopar iz Studenca. Našli so ga mrtevga v snegu. Pri sebi je imel še vsa pisma, mej njimi tudi denarno pismo s 592 gld. Bržkone je prejšnji dan na svojem službenem potu zavžil preveč pijace in obležal mej potom.

— (Sirotišnica v Kočevji) ki se je ustavila povodom 40letnice cesarjevega vladanja, se je te dni odprla brez posebne slavnosti. Predsednik

odbora za zgradbo ces. svetnik g. F. Maček je poklonil 100 gld., trvdka Fr. Ks. Souvan pa blaga za napravo oblek sirotam.

— (Nemški cesar in cesarica) prideta v mesecu aprila zopet v Opatijo, kjer boleta ostala kakih šest tednov.

— (Odlikovanje.) Skladatelj Ivan pl. Zajc v Zagrebu je dobil povodom petdesetletnice glasbenega delovanja v priznanje uspešne njegove delavnosti viteški križ Franc Jožefovega reda. Vodstvo narodnega gledališča v Zagrebu pa je imenovalo jubilarja častnim članom narodnega gledališča in mu je gosp. intendant dr. Miletčić izročil dotični dekret ter ob jednem čestital imenom članov narodnega gledališča.

* (Velearistokratičen škandal.) Navadno se v javnosti nič ne izve o škandalih, ki se primernojo v aristokratičnih krogih, zato pa obujajo take dogodbe, ako se zanje izvije, posebno zanimanje. Zelo interesantna je ta le dogoda: 26letni poljski grof Dunin-Borkowski je bil te dni oddan v neko blaznico. Pred tremi leti je na Dunaju prav siromašno živel in uganjal reči, ki so po zakonu prepovedane. Njegov stric mu je svetoval, naj simulira blaznost, da ne pride v zapor. Nadobudni grof je ravnal pot tem nasvetu in utekel kaz. sodniku. Prišel je v neko privatno blaznico, kjer je živel kaj veselo, ravnatelj mu je dal hišni ključ, da je tudi ponoči lahko šel in prišel kamor in kadar je hotel. Ko se je bil vrnil na Dunaj, je bil zopet sleparji ljudij, ker mu je mati, katera je milijonarka, dajala le 25 gld. na mesec. Mati je hotela, naj se sin poroči z gouvernanto, sin je privolil in sodišče je razveljavilo kuratelo, ker so prvi psihiatri potrdili, da je popolnoma zdrav. Mladi grof pa si je premisil vso stvar glede ženitve in je pobegnil v Budimpešto, ter tam veselo živel in delal dolgovce. Tu ga je dal svak aretovali in odpeljati v blaznico, ker mladi grof ni hotel sam iti novič mej norca, kakor se mu je svetovalo. Kakor se vidi, ni stvar samo zanimiva, ampak tudi kako značilna. Da je mladi grofovski slepar duševno zdrav, o tem ni dvoma, veljati pa mora za norca, da ne pride v zapor.

* (Nesreča na železnicu.) V petek je neki osobni vlak interoceanske železnice med Termaduelom in Temangem skočil s tira in padel v brezno. 26 potnikov je bilo ubitih, nad 100 pa ranjenih.

* (Zgorelo gledališče.) V Legnagu poleg Verone je zgorelo elegantno gledališče „Teatro Varietà“. Požar je nastal malo prej, ko se je imela pričetki plesna veselica. Škoda je velika, a gledališče je bilo zavarovano. Ponesrečil ni nikdo.

Slovenci in Slovenke, vpišite se v družbo sv. Mohorja!

Darila:

Uredništvu našega lista je poslala:

Za „Narodni dom“ v Ljubljani: Gospa Katarina Kogej v Postojini 20 kron. Živila rodoljubna darovalka in nje nasledniki!

Književnost.

— „Slovenski Svet“ ima v št. 9. tole vsebino: Koalicija in obče gospodarstvo; Dvojno petje; Leposlovje v „Slovenski Matici“; Nova slovenska opera; Dopisi; Ruske drobtinice; Ogled po slovenskem svetu; Književnost.

— „Kmetovalec“ ima v št. 4. tole vsebino: O počrnjenju sadnega mošta; Kako se je varoval pred nakupom sleparskega deteljnega semena? Zboljšanje kislih travnikov; O gnojenju z apnom; Beljenje lanu; Napajanje kurentine po zimi; Priveden pes čuvaj v zimskem času; Nepoznani dobrtniki kmetovalčevi; Tlakomer in vreme; Sredstvo zoper driško mladičev; Iz podružnic; Razne reči; Vprašanja in odgovori; Gospodarske novice; Tržne cene.

— „Prosvjeta“. Tega izbornega hrvatskega lista izšla je št. 5. z tako raznovrstno beletristično in poučno vsebino in okrašeno z mnogimi prelepmi ilustracijami.

— „Sporta“ je izšla št. 5.

Brzojavke.

Dunaj 4. marca. Današnji listi javljajo, da se je pri potovanju našega cesarja na kap St. Martin preprečil atentat na cesarja. Kmalu po cesarjevem prihodu v Mentone je francoska policija aretovala človeka, ki se je bil za cesarjem pripeljal in hotel storiti atentat. Druge podrobnosti še niso znane.

Dunaj 4. marca. V današnji seji poslanske zbornice se je nadaljevala razprava o kazenskem zakonu. Posl. Tilšer se je odpovedal mandatu.

